

Mr. drs. C. Homan

Van Lissabon naar Chicago

NAVO moet zijn visie operationaliseren

Strategie en visie zijn weliswaar onontbeerlijk voor het grootste militaire bondgenootschap in de wereld, maar die moeten wel handen en voeten krijgen. Dat is de bedoeling van de komende NAVO-top in Chicago. Een vooruitblik.

Lissabon was de plaats waar de NAVO in november vorig jaar een nieuw Strategisch Concept en de Lissabonverklaring goedkeurde. Op de NAVO-top in Chicago, in mei 2012, moesten de lidstaten beslissen hoe de voornemens uit die Lissabonverklaring worden gerealiseerd. Een niet eenvoudige opgave gezien de financiële situatie aan beide zijden van de Atlantische Oceaan. Er zal substantieel minder geld voor defensie beschikbaar zijn. Bovendien is het de vraag of de Eurozone zal blijven bestaan en zullen de Verenigde Staten voor een deel verlamd zijn door de voortdurende, binnenlands politieke tegenstellingen en het vooruitzicht van nationale verkiezingen in november 2012.

De voltooide NAVO-operatie in Libië zal in ieder geval op de agenda staan. Verder valt uit diverse speeches over de Chicago-top af te leiden dat Afghanistan, militaire capaciteiten, raketverdediging en partnerschappen de agenda zullen domineren. Gezien de waarschijnlijke agenda lijkt de Chicago-top, in tegenstelling tot die in Lissabon, vooral een zakelijk karakter te krijgen.

Libië

In de operatie *Unified Protector* werden bijna 25.000 sorties uitgevoerd en werden meer dan 5.000 doelen beschadigd of vernietigd. Hoewel deze operatie alom als een succes wordt gepresenteerd, zijn er ook belangrijke tekortkomingen gesignaleerd.

Op weg naar Chicago

Toespraak NATO Secretaris-Generaal Anders Fogh Rasmussen voor het European Policy Centre in Brussel. Bron: NAVO

Zo leverden de Verenigde Staten (*leading from behind*) onder meer 75% van de verkenningssystemen, bijna alle capaciteiten om de Libische luchtverdediging uit te schakelen en 80% van de middelen om de vliegtuigen in de lucht bij te tanken. Daarnaast was van 'solidariteit' en 'het delen van risico's', de pijlers van het bondgenootschap, weinig sprake. Slechts zestien lidstaten leverden een bijdrage aan de militaire operatie. Wel namen niet-lidstaten als Jordanië, Qatar, Zweden en de Verenigde Arabische Emiraten deel aan *Unified Protector*. Critici merken dan ook op, dat het gevaar dreigt, dat de NAVO een gereedschapskist wordt voor ad hoc coalities. De verhouding tussen de Amerikaanse en Europese bijdrage aan de NAVO is de afgelopen jaren überhaupt uit balans geraakt. Zo dragen de Verenigde Staten nu 75 procent van de lasten tegen 50 procent aan het einde van de Koude Oorlog. De Amerikaanse minister van Defensie, Robert Gates, waarschuwde in Brussel bij zijn vertrek in juni 2011 dan ook "...als de huidige trends in de achteruitgang van Europese defensiecapaciteiten niet stoppen en omgekeerd worden, kunnen toekomstige Amerikaanse leiders – voor wie de Koude Oorlog niet de vormende ervaring was die het voor mij was – wel eens overwegen dat het rendement van Amerika's investeringen de kosten niet waard zijn".

Afghanistan

In Afghanistan draagt ISAF inmiddels de verantwoordelijkheid voor de veiligheid in een district of provincie geleidelijk over aan het Afghaanse leger en de Afghaanse politie. In dit transitieproces ligt de nadruk op de opleiding en begeleiding van beide. In 2014 moet dit proces voltooid zijn, maar ook hierna zal de NAVO bij Afghanistan betrokken blijven in het kader van een partnerschap. Over de invulling hiervan zal in Chicago besloten worden.

Gezien de verslechterende situatie in Afghanistan is het overigens de vraag of eind 2014 de Afghaanse overheid in staat zal zijn de verantwoordelijkheid voor de veiligheid te dragen. Zo slaagt de Taliban er de laatste tijd in ook Afghaanse politieke en veiligheidskopstukken die vertrouwelingen zijn van Karzai, te elimineren.

Militaire capaciteiten

In Lissabon is besloten dat de NAVO doorgaat een *Deterrence and Defense Posture Review* uit te voeren. Dit document zal een antwoord moeten geven op de vraag welke middelen, zowel conventioneel als nucleair, noodzakelijk zijn voor een geloofwaardige afschrikking en verdediging van de Alliantie. Hieronder valt ook de raketverdediging.

In Lissabon zijn additionele reducties van niet-strategische

wapens in Europa aangekondigd. Over de rol van tactische nucleaire wapens zijn de meningen binnen de NAVO echter verdeeld. Zo vindt Duitsland dat ze weg kunnen i.v.m. de komende raketverdediging. Nederland en België zijn in ieder geval voor verdere reducties in deze wapens. Maar de Russen, met een veel groter arsenaal, hebben aangegeven pas over deze wapens te willen onderhandelen wanneer ze uit Europa zijn teruggetrokken.

Daarnaast heeft op het gebied van militaire capaciteiten de term *Smart Defense* zijn intrede gedaan. In feite gaat het om de NAVO-variant van wat in de EU als *pooling and sharing* bekend staat. Een van de belangrijke ideeën van dit concept is dat de NAVO over een mechanisme voor lidstaten zou moeten beschikken om te informeren en te consulteren over op handen zijnde, nationale besluiten die de capaciteiten van de Alliantie kunnen beïnvloeden.

Raketverdediging

In Lissabon is ook besloten een gezamenlijk systeem voor raketverdediging, de *Territorial Missile Defense*, te bouwen. Inmiddels vinden Polen, Roemenië en Turkije het goed dat belangrijke elementen van dit systeem op hun grondgebied worden gestationeerd. De bedoeling is dat in Chicago een interim operationele capaciteit voor NAVO's territoriale raketverdediging operationeel wordt verklaard. De NAVO zal dan in staat zijn vroegtijdige waarschuwing te verkrijgen over raketlanceringen die tegen de Alliantie zijn gericht. Naar ver-

wachting zal ook worden besloten dat de nationaal beschikbaar gestelde systemen onder bevel van de NAVO komen. Zoals bekend heeft ons land onlangs besloten met de hiervoor aan te passen 'Smart-radar' van de luchtverdediging- en commandofregatten van de marine en de Patriot-systemen van de luchtmacht hieraan te gaan bijdragen.

De NAVO wil op dit gebied tevens samenwerken met Rusland die een eigen, van de NAVO onafhankelijk systeem gaat ontwikkelen. De NAVO heeft verklaard dat het NAVO-systeem niet gericht is tegen Rusland en ook niet de strategische afschrikking van Rusland zal ondermijnen. De Russen hebben hun aanwezigheid op de Chicago-top echter afhankelijk gesteld van een overeenkomst over de raketverdediging. Zij hebben vooral bezwaren tegen de stationering van onderdelen van de raketverdediging in Polen.

Partnerschappen

Ten slotte zal ook het onderwerp 'partnerschappen' aan de orde komen. Zowel de NAVO-operatie in Afghanistan als die in Libië zijn mede ondersteund door niet-lidstaten van de NAVO. Deze landen hoeven niet noodzakelijkerwijs de aspiratie te hebben om lid te worden, maar de Alliantie dient wel zeker te stellen dat landen die belangrijke bijdragen aan NAVO-operaties leveren, ook een stem krijgen in de besluitvorming die in overeenstemming is met hun rol. Naar verwachting zullen vooral de landen van de Arabische lente op het gebied van partnerschappen in Chicago de aandacht krijgen. <

Het LCF Hr. Ms. Evertsen, hier voor de kust van Somalië. Bron: Defensie

